

Vevde bilde og annet

Velkommen til mitt Galleri!

MELDINGSBLAD

Nummer 4 • September 2023

«KUNSTIG INTELLIGENS» OG VEVIING ET SYNSPUNKT

I dag hører vi stadig om såkalt «kunstig intelligens». Media er fulle av beskrivelser av hvor fantastisk såkalt «kunstig intelligens» (KI) er. Vi hører om bilde, altså kunstverk, lagd av datamaskiner. Og at disse bildene er fullt på høyde med det våre fremste kunstnere, altså menneske, lager. Og i radioen hører vi musikk «komponert» av datamaskiner. Den òg skal visst nok være fullt på høyde med den musikken menneske står for.

Vevstoler som blir styrt av datamaskiner, er ingen nyhet. De blir styrt av datamaskiner som får beskjedene og framgangsmåten fra menneske. Men da er vel òg skrittet kort til å utstyre disse datamaskinene med såkalt «kunstig intelligens». Sånn at datamaskinene, og dermed vevstolene de styrer, kan gi seg sjøl beskjeder og framgangsmåter, tenke sjøl?

BARN AV VITENSKAPELIG TENKNING

I «Sommer i P2» 14. juli i år, hadde **Inga Strømke**, norsk fysiker og forsker ved Institutt for datateknologi og

Velkommen til mitt Galleri

Jeg vever i bildevevteknikk, sier jeg lager vevde bilder, og kaller meg sjøl amatør bildevever. I noen grad kombinerer jeg dette med enkelt broderi og andre teknikker. I Galleriet mitt på Internettet (www.gjessing.as) viser jeg bilder jeg har vevd de siste åra. Jeg har malt bilder tidligere òg, og en del av disse bildene finner du i dette Galleriet. Galleriet er åpent fra morgen til kveld, natt og dag, året rundt, både røde dager i kalenderen og svarte, som det sømmer seg på Internettet.

informatikk ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), der hun arbeider med såkalt «kunstig intelligens», programmet sitt. Til hennes ros skal jeg si at hun åpenbart ser ulemper og farer med såkalt «kunstig intelligens». Hun nevnte for eksempel de utfordringene lærere, både i skolen og på universitetsnivå, har når datamaskiner kan skrive eksamensoppgaver like godt som elevene og studentene, til høyeste karakter.

Men programmet til Inga Strümke viste òg tydelig at såkalt «kunstig intelligens» er et ektefødt barn av akademisk, eller vitenskapelig, tenkning. I følge «Store norske Leksikon» er vitenskap «[...] systematisk, metodisk og kritisk undersøkelse, studium eller forskning. For eksempel sier vi at noe er vitenskap hvis det følger visse kriterier for god forskning. Vitenskap kan også betegne et fagområde som er gjenstand for slik undersøkelse eller forskning.» Vitenskapen baserer seg på at bare det vi ser rundt oss og som kan måles eller veies, er virkelig.

«Vitenskapen stiller krav om fyllestgjørende bevis for eller begrunnelse av de påstandene som fremsettes. Ordet vitenskap brukes både om selve forskningsvirksomheten og om de systematisk ordnede resultatene som fremkommer» («Store norske Leksikon»).

Område som for eksempel kunst, religion og filosofi dreier seg etter dette egentlig ikke om virkeligheten, fordi de sannhetene de framsetter ikke kan gis «fyllestgjørende bevis for eller begrunnelse».

VANSKELIG FOR Å FORSTÅ

I følge Inga Strümke var en grunnleggende tanke under utviklingen av såkalt «kunstig intelligens» at maskinene, når de jobbet med språk, skulle kunne skille mellom ord med innhold og innholdsløse «fyllord». Men i følge språkforskere er ingen ord innholdsløse «fyllord». Alle ord i språket har en funksjon, om ikke annet til å uttrykke nyanser og holdninger, følelser. Det må bety at når såkalt «kunstig intelligens» skiller mellom ord med innhold og såkalte innholdsløse «fyllord», går den glipp av masse nyanser og holdninger i språket. Et eksempel: Når mange avslutter påstander med «Ikke sant», er det ikke nødvendigvis for å si: «Er du enig?» Det kan ha mange funksjoner, for eksempel kan det uttrykke usikkerhet hos den som sier det. Det er nyanser som vi ubevisst bruker, og forstår, hele tida. Og tenk for eksempel på skjønnlitteratur der nyanser er særdeles viktige og flittig brukt.

Les meldingsbladene i Galleriet

Har du slettet det meldingsladet du har fått fra meg, men likevel gjerne skulle ha sett det igjen? Fortvil ikke. Alle tidligere nyhetsbrev kan du finne igjen i Galleriet, i den seksjonen som heter «Meldingsblad».

Spre ryktet

Kjenner du noen som kan være interessert i Galleriet og de bildene jeg lager, så å spre ryktet. Minn dem gjerne på at de kan registrere seg som mottakere av dette nyhetsbrevet om de sender e-brev meg.

Ikke ønsket

å få nyhetsbrevet?

Skulle du ønske å ikke få det flere ganger, så send rett og slett et blankt e-brev til jo@gjessing.as. Ønsker du, på et eller annet tidspunkt, å avslutte forsendelsene, gjør du det på samme måten. Da vil jeg forstå, og stoppe forsendelsene.

Andre kommentarer?

Har du andre kommentarer til nyhetsbrevet, hører jeg òg gjerne fra deg om det.

Hver tredje måned

Om lag hver tredje måned (til vanlig i januar, mars, juni og september) sender jeg dette nyhetsbrevet. Nyhetsbrevet er sjølsagt gratis — som en hilsen til venner og kjente,

Et annet språklig fenomen som såkalt «kunstig intelligens» har vanskelig for å forstå, er når ord og uttrykk betyr noe helt annet enn de i følge ordboka betyr. «Pent vær» betyr til vanlig sol og varmt sommervær. Men har det vært sol og varme over lang tid og naturen er tørket ut, kan «pent vær» like gjerne bety stille, jevnt regn i flere dager.

31. mai i år skreiv professor i norsk og omsetting ved Universitetet i Agder (UiA), **Sylfest Lomheim**, følgende i avisa Klassekampen:

«KI kan utan vidare skriva følgjande, men skjønar nok ikkje det bevisst ironiske ordspelet: KI er kunstig intellingens, difor er han kunstig. Me menneske skjønar aldri kvarandre 100 prosent, dét føreset nemleg kloning, altså to identiske menneske. Når misforståinga ligg på mellom fem og ti prosent, kallar me det forståing. Kva skjønar KI-algoritmane? Eg veit ikkje. Sannsynlegvis ingen ting; dei registrerer kun ord. Logisk nok kan ikkje KI etterlikna menneskeleg forståing, sidan forståinga hos menneske varierer u-endeleg.»

▲ «Gråt mitt elskede Peru». Dekorativt teppe med indianske symboler, fra Else Marie Jacobsens opphold i Andesfjellene i Sør-Amerika i 1987.

ELSE MARIE JACOBSEN

Øg vevnader og annen bildekunst har haugevis av dobbeltbetydninger og skjulte meninger. **Else Marie**

Dette nyhetsbrevet sender jeg òg til en del andre som jeg tenker kan ha interesse av det.

Andre kommentarer?

Har du andre kommentarer til nyhetsbrevet, hører jeg òg gjerne fra deg om det.

«Korleis skal eit program fortelja oss når ein person er ironisk?»

Sylfest Lomheim

Jakobsen blei født i 1927 i Kristiansand og død samme sted i 2012. Hun var en norsk tekstilkunstner og bildevever, og bodde i Kristiansand. Som tekstilkunstner vant hun utsmykningskonkurransen om realfagbygget ved Universitetet i Bergen (90 kvadratmeter), Erkebispegården i Trondheim (30 kvadratmeter) og Kristiansand Tinghus. Else Marie Jakobsen var ikke minst kjent for sitt arbeid med altertavler. (Wikipedia).

Janne Leithe skriver i boka si: «Engasjementet for politikk og etikk har vært grunnleggende hos Else Marie Jakobsen. Gjennom billedverdenen formidler hun en verden i ubalanse. Hun oppdager tidlig at våpen og kapital undertrykker og truer mennesker både i øst, vest, sør og nord. Jakobsen bruker veven som kampvåpen mot den urett som begås i verdenssamfunnet. Gjennom billedveven gjør hun ulike samfunnsproblemer synlige for oss andre. Hun ser det vi andre ikke ser.»

▲ Minner fra et opphold i Peru, med Else Marie Jakobsens indianske dåpsbarn Else Maria Mamani. Med symboler og tegn fra dåpsattesten utstedt av den katolske kirke i Los Andes.

Som oftest er det noenlunde lett å se på vevnadene til Else Marie Jakobsen hva hun ville med dem. Men viss vi ber en

vevstol styrt av en datamaskin med såkalt «kunstig intelligens» om å veve et bilde for eksempel av «Gråt mitt elskede Peru», ville den klart det med samme kvalitet som det Else Marie Jakobsen gjorde? Eller ville den samme vevstolen styrt av en datamaskin med såkalt «kunstig intelligens» klart å finne på den samme abeidsoppgaven sjøl og utføre den så bra?

GULL FOR SAMFUNNET?

Såkalt «kunstig intelligens» har ingen intelligens, og dermed ingen kreativitet, fantasi eller skaperevne. Såkalt «kunstig intelligens» har ingen følelser, sjøl om vi menneske har en innebygget trang til å menneskeliggjøre maskinene og tillegge dem følelser de ikke har, som òg Inga Strømke påpeikte. Derfor kunne hun fortelle at allerede de som fant opp begrepet «kunstig intelligens», var tvilende, skeptiske, til det. Men de holdt fast ved det fordi de ikke fant på noe bedre.

I mange kreative yrkesgrupper, for eksempel blant skuespillere og filmfolk, men òg blant bildekunstnere, er de engstelige for at datamaskiner med såkalt «kunstig intelligens» skal ta over jobben deres og gjøre dem arbeidsløse. Det er den samme engstelsen som bredte seg som følge av «den industrielle revolusjonen», den hurtige industrialiseringen som begynte i Europa på slutten av 1700-tallet, og de forandringene i samfunnsforholdene som fulgte med den. I dag ser vi imidlertid at denne engstelsen var grunnløs. Det samme vil mest trolig skje med engstelsen for at datamaskiner med såkalt «kunstig intelligens» skal ta over jobben innen kreative yrker. Bildevevere vil fortsette å lage kunsten sin, sjøl om vi hører om datamaskiner som «lager kunst». ■

Jo Gjessing
jo@gjessing.as

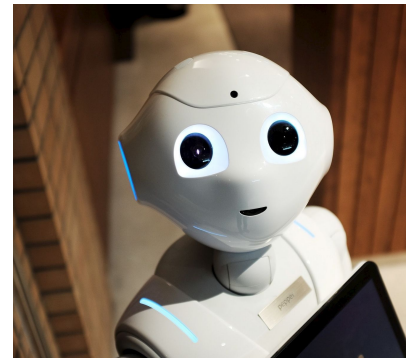
Kilder:

Artikkelen «vitenskap» i «Store norske Leksikon»
<https://snl.no/vitenskap>

Artikkelen «Inga Strømke» i Wikipedia
https://no.wikipedia.org/wiki/Inga_Strømke

Artikkelen «Else Marie Jakobsen» i Wikipedia
https://no.wikipedia.org/wiki/Else_Marie_Jakobsen

Janne Leithe: Else Marie Jakobsen — Levd liv, Vevd liv
Utgitt av Janne Kathrine Leite, 2012

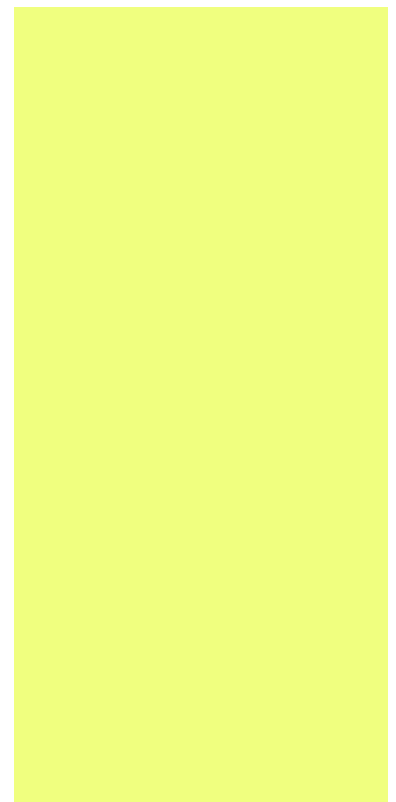

▲ Er «kunstig intelligens» intelligent?

«Kunstig intelligens kan gjøre data til gull for (...) samfunnet.»

Telenor-sjef Sigve Brekke
i Aftenposten den 16.
august

«KUNSTIG INTELLIGENS»

Kunstig intelligens er informasjonsteknologi som justerer sin egen aktivitet og derfor tilsynelatende framstår som intelligent.

Man sier ofte at en datamaskin som er i stand til å løse oppgaver uten å få instruksjoner fra et menneske om hvordan den skal gjøre det, har kunstig intelligens. For eksempel foreslår «intelligente» søkemotorer treff på grunnlag av data om tidligere søk og annen brukeradferd.

Dette kalles maskinlæring, og har en lang rekke bruksområder, fra enkle programmer i smarttelefoner til chatbots og selvkjørende biler. Det finnes også kunstig intelligens som ikke lærer, for eksempel såkalte regelbaserte systemer, hvor komplekse regler for «intelligent adferd» er spesifisert av mennesker på forhånd.

Som fagfelt er kunstig intelligens en sammensmelting av datateknikk, logikk, matematikk, psykologi og nevrovitenskap. Begrepet har vært en del av datateknikken siden 1950-årene, men det er særlig siden 2010-tallet at teknologien har fått stor utbredelse. I dag er kunstig intelligens en vital del av utviklingen innen informasjonsteknologi, og introduseres på stadig nye felt.

Kunstig intelligens omfatter alle intelligente systemer. Et grovt skille kan trekkes mellom regelbaserte modeller (ekspertsystemer) og datadrevne modeller (maskinlæring). Regelbaserte modeller forstår begreper gjennom regler som ofte er programmert før modellen brukes. I datadrevne modeller lærer maskinen istedenfor å bli programmert. ■

Kilde:

Artikkel i Store norske leksikon
https://snl.no/kunstig_intelligens

SITATET

Om «Kunstig intelligens»: Den har ingen kropp med evne til å tenke, føle, føle med, drømme, sørge eller forutse konsekvenser av handlinger (det forutsetter forestillingsevne). Den har ingen barndom. Ingen relasjoner. Ingen traumer. Ingen humor. Den har ingen evne til å genuint koble seg på det emosjonelle, det kreative eller det åndelige.

Greta Marthinussen i Klassekampen 29. juli 2023
<https://klassekampen.no/utgave/2023-07-29/en-slappelse-paa-legeme-og-sjael>

SITATET

Jeg er heldig som fortsatt får være kreativ og jobbe med farger. Veven gir livet innhold og utfordringer.

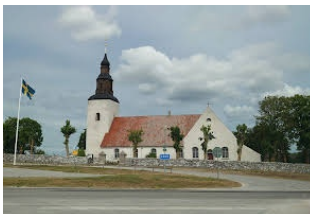
Marit Reigstad (80) til Obos-bladet 2 (April) 2023

▲ Marit Reigstad.

TEPPET I FARÖ KYRKA

Farö er ei lita øy nord for Gotland. Øya har ingen butikk, så skal du ha varer må du ta båt over til Gotland.

Vegetasjonen på Farö er som på store deler av Gotland, preget dels av vinden inn fra Østersjøen, dels av fjellgrunnen som er kalkstein.

Farö Kyrka blei bygd i 1323 eller kanskje noe tidlige. Den er den eneste godtlandske kirka som er ombygd så radikant at den har mistet sitt opprinnelige middelalderpreg. Seint på 1700-tallet blei det opprinnelige lave tårnet revet og erstattet av dagens høye tårn som er så karakteristisk for Gotland.

På golvet, foran alteret, ligger det et stort, flott vevd teppe. Det er dessverre vanskelig å få opplysninger om dette teppet. Hvem har laget det? Og når? Ved hvilken anledning? Og dette til tross for at det har en veldig framtrendende plass på golvet foran alterpartiet. Det er inngjerdet. Så skal du fram til alteret, må du gå rundt. ■

◀ Teppet på golvet i Farö Kyrka. Foto: Elin Ulvund.